

26.09.2018

Jakelussa mainituille

Viite

Asia

Ajankohtaista liikuntatoimen kentässä

Liikunnasta vastaaville viranhaltijoille, liikuntalautakunnille ja kunnanhallituksille

1. Liikunnan vastualueen johtajan tervehdys
2. Perupalvelujen arviointitieto julkaistu
3. Liikunta kunnan toiminnassa – TEAviisaritieto 2018 kerätty
4. Harrastuspassi kuntien käyttöön
5. Liikuntapoliittinen selonteko eduskuntaan
6. Ministeriö kannustaa liikunnan tasa-arvotekoihin – **ilmoittaudu 31.10.2018 mennessä**
7. Valtion lupa- ja valvontaviraston toimeenpano siirtyy vuoteen 2021
8. Puhtaan liikunnan puolesta -toimintamalli kunnallisiin liikuntapaikkoihin
9. Soveltavaa liikuntaa kaksikielisissä kunnissa
10. Move! –fyysisen toimintakyvyn mittaukset
11. Kansallinen liikuntafoorumi **29.–30.10.2018 Seinäjoella**

1. Liikunnan vastualueen johtajan tervehdys

Hyvä ajankohtaiskirjeemme vastaanottaja,

Meillä on ministeriössä tällä hetkellä paljon asioita käynnissä. Osan jo tehdyistä tai tekeillä olevista olemme koonneet tarkemmin tähän kuntakirjeeseen. Muistattehan levittää kuntakirjettä organisaatiossanne laajasti eteenpäin, jotta tieto saavuttaisi mahdollisimman monen kunnassa liikuntaa ja hyvinvointia edistävän henkilön.

Kuntakirjeeseen koottujen asioiden lisäksi valmistelemme parhaillaan harrastamisen strategiaa, olemme käynnistäneet nuoriso- ja liikuntapolitiikan tulevaisuustyön ja olemme mukana valmistelemassa Kiina-Suomi talviurheilun teemavuotta 2019. Näistä kaikista tiedotamme myöhemmin lisää. Kannattaa seurata opetus- ja kulttuuriministeriön verkkouutisia sekä uutisointia sosiaalisessa mediassa, Twitterissä ja Facebookissa.

Aktiivista syksyä myös kuntiin ja kuntalaisten liikuttamiseen,

Tiina Kivisaari,
johtaja

2. Peruspalvelujen arviointitieto julkaistu

Peruspalvelujen arviointitieto vuodelta 2017 koottiin aluehallintovirastoissa. Liikunnan osalta arviointikohteena oli kunnan liikuntapalvelujen resursointi eli kuntien liikuntapalvelujen järjestämiseen käyttämät varat ja kuntien henkilöstömäärät liikuntapalvelujen järjestämiseen. Valtakunnallisen arvioinnin johtopäätöksiä todetaan, että kuntien liikuntatoimen henkilöstö on vähentynyt, mutta liikuntapalvelut pystytään nykyisillä resursseilla tuottamaan kohtalaisen hyvin. Lähes kolmasosa kunnista on kuitenkin joutunut karsimaan liikunnanohjauspalveluista. Aikaisempiin selvityksiin verrattaessa kuntien liikuntatoimen kokonaismenot ja toimintamenot ovat kasvaneet.

Lainsäädännön mukaan kuntien tehtävänä on luoda edellytyksiä liikunnalle ja edistää kuntalaisten terveyttä ja hyvinvointia. Palvelujen järjestämistavat ja liikuntatoimen organisoituminen erilaisissa kunnissa vaihtelevat kuitenkin paljon. Muuttuvassa toimintaympäristössä ja toimijaverkostossa on tärkeää turvata liikunnan asiantuntemus kunnan strategiatyössä.

Arviointitiedon perusteella on päädytty toimenpide-ehdotuksiin, joiden mukaan jatkossa pyritään määrittelemään kunnallisen liikuntatoimen tuottamien liikuntapalveluiden suositeltava tavoitetaso, johon erityyppisten kuntien tulee pyrkiä. Valtion toimenpitein pyritään varmistamaan riittävän liikuntapaikkatarjonnan ja liikuntatoimen asiantuntevan henkilöstön säilyminen kunnallisessa liikuntatoimessa erityyppisissä kunnissa. Lisäksi kuntalaisten liikuntaa edistäviä toimenpiteitä kohdistetaan sellaisiin väestöryhmiin, joiden liikuntaan osallistumisessa on esteitä taloudellisten, sosiaalisten, kulttuuristen tai ikään liittyvien tekijöiden johdosta.

Toimenpiteiden osalta tehdään jatkovalmistelua yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriö sekä aluehallintovirastot.

Peruspalvelujen arvioinnin valtakunnallinen raportti sekä aluehallintovirastokohtaiset raportit löytyvät:

<http://www.patio.fi/web/pepa-2017-valtakunnallinen/johtopaatos-liikuntapalvelut>

Lisätietoja: ylitarkastaja Sari Virta, sari.virta@minedu.fi, p. 0295 3 30377

3. Liikunta kunnan toiminnassa – TEAviisaritieto 2018 kerätty

Viides TEAviisari-tiedonkeruu on valmistunut. Tiedonkeruu toteutetaan kahden vuoden välein ja liikunnan osalta tietoa on kerätty vuodesta 2010 alkaen. Tulokset kuvaavat terveydenedistämisasiivisuutta eli kunnan toimintaa asukkaidensa terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi kunnan liikuntatoiminnan osalta. Alustava tulokoonti on olemassa, viralliset kuntakohtaiset tulokset julkaistaan lokakuussa. Julkaiseminen tapahtuu Kansallisen liikuntafoorumin yhteydessä Seinäjoella 29.-30.10.2018.

Ilahduttavaa tuoreimmassa tiedonkeruussa on kuntien aktiivisuus. Mukana tiedonkeruussa on 281 kuntaa, mikä on 95 prosenttia kunnista. Yleistuloksena voidaan todeta, että liikunta-aktiivisuuden seuranta vähintään kahden vuoden välein on yleistynyt. Sen sijaan parannettavaa on esimerkiksi siinä, ettei kansallinen informaatio-ohjaus tavoita kaikkia viranhaltijoita. Asukkaiden vaikuttamis- ja osallistamismahdollisuuksia on kunnissa liikuntapalvelujen tai liikuntapaikkarakentamisen asioissa hyödynnetty vaihtelevasti.

TEAvisari-palvelun kiteytys:

TEAvisari on kunnan toimintaa kuntalaisten terveyden edistämisessä kuvaava verkkopalvelu. Palvelu tukee kuntien, alueiden ja koulujen terveydenedistämistoiminnan suunnittelua ja johtamista. TEA-termillä tarkoitetaan organisaation terveydenedistämisaktiivisuutta.

Mittaamisessa on keskitytty erityisesti organisaatioiden kykyyn integroida liikunnan edistäminen organisaation perustoimintaan, niin että saavutetaan vaikutuksia kuntalaisten terveydessä ja hyvinvoinnissa.

www.teavisari.fi

Lisätietoja: ylitarkastaja Sari Virta, sari.virta@minedu.fi, p. 0295 3 30 377

4. Harrastuspassi kuntien käyttöön

Opetus- ja kulttuuriministeriön valmisteleman valtakunnallisen Harrastuspassin kehittämistyö on käynnistynyt. Harrastuspassi on kaikille yläkoululaisille suunnattu mobiilisovellus, joka auttaa löytämään mieluisan harrastuksen. Harrastuspassin tavoitteena on lisätä nuorten yhdenvertaisia mahdollisuuksia löytää oma mieleinen harrastus ja harrastaa yhdessä kavereiden kanssa. Tavoitteena on, että Harrastuspassi on kaikkien kuntien käyttöön otettavissa vuonna 2019.

Idea Harrastuspassin toteuttamiseen tuli nuorilta. Harrastuspassi mahdollistaa uudenlaisen tavan tukea ja edistää nuorten harrastustoimintaa. Harrastuspassiin voidaan ladata maksuttomia harrastusten kokeilukertoja, jatkuvia harrastuksia, pääsylippuja (esimerkiksi uimahalliin, kuntosalille, taide-esityksiin ja kulttuuritapahtumiin) sekä muita etuja. Harrastuspassin sisältöjä voivat kuntien lisäksi tarjota yritykset, säätiöt, sosiaali- ja terveystoimi ja yhdistykset.

Opetus- ja kulttuuriministeriö avasi toukokuussa Harrastuspassin teknisestä toteutuksesta innovaatiokumppanuusmenettelyn mukaisen kilpailutuksen yrityksille ja yhteisöille. Kilpailutuksessa valittiin viisi yritystä kehittämään Harrastuspassia. Nuoret osallistuvat kehittelyyn ja yritykset testaavat ideoitaan nuorilla. Lopullisen valinnan pilotoitavasta ehdotuksesta tekee opetus- ja kulttuuriministeriön ja Helsingin kaupungin edustajista koottu tuomaristo lokakuussa.

Pilotointiin valittava Harrastuspassi-ehdotus testataan aidoissa ympäristössä useammassa kunnassa. Pilotointivaiheessa nuorilla ja kunnilla on vielä mahdollisuus antaa palautetta sovelluksesta, jonka jälkeen tehdään lopullinen päätös Harrastuspassin hankinnasta. Harrastuspassin hankintasopimuksesta vastaa Helsingin kaupunki.

Ministeriön julkaisemat tiedotteet asiasta:

https://minedu.fi/artikkeli/-/asset_publisher/harrastuspassin-kehittamistyo-kaynnistyy

https://minedu.fi/artikkeli/-/asset_publisher/ylakoululaisten-puhelimiin-tulossa-harrastuspassi

Lisätietoja: johtaja Tiina Kivisaari, tiina.kivisaari@minedu.fi, p. 0295 3 3018

5. Liikuntapoliittinen selonteko eduskuntaan

Opetus- ja kulttuuriministeriössä on valmisteltu liikuntapoliittisen selonteon asiakirjaa eduskunnan käsittelyyn. Valtioneuvosto antaa eduskunnalle selonteon tämän syksyn aikana. Kansanedustajat käsittelevät asiaa valiokuntakäsittelyn pohjalta. Näin liikunta-asiat saadaan laajasti koko eduskunnan käsittelyyn. Selonteossa on tavoitteena luoda strategisia liikuntapoliittisia linjauksia lähivuosille ja se toimii pohjana tulevan vaalikauden liikuntapolitiikalle.

Selonteon valmistelussa osallistettiin keväällä kansalaisia ja liikunnan eri toimijaryhmiä verkkokuulemisessa ja muutamissa tapaamisissa. Verkkoavoriikkeen osallistui yli 4200 henkilöä. Lausuntoja on pyydetty ja saatu eri ministeriöiltä, kunnilta ja Kuntaliitolta sekä liikuntajärjestöiltä. Liikuntapolitiikan nykytilan selvittämiseksi tilattiin Jyväskylän yliopistolta kattava tutkimuskatsaus siitä, mitä tieteellisen tutkimuksen perusteella liikuntapolitiikan vaikuttavuudesta tiedetään. Lisäksi tausta-aineistoa on saatu lukuisista muista raporteista ja selvityksistä.

Lisätietoja: johtaja Tiina Kivisaari, tiina.kivisaari@minedu.fi, p. 0295 3 3018

6. Ministeriö kannustaa liikunnan tasa-arvotekoihin Piikkarit-palkinnoin

Opetus- ja kulttuuriministeriö jatkaa Suomen itsenäisyyden juhluvuonna käynnistettyä liikunnan tasa-arvotekojen kampanjaa. Juhlavuoden aikana kampanja keräsi 20 tekoa, nyt tavoitteena on saada 100 täyteen!

Opetus- ja kulttuuriministeriö haastaa kaikki liikunnan toimijat eri sektoreilta mukaan edistämään sukupuolten välistä tasa-arvoa konkreettisilla teoilla. Haaste toteutetaan yhdessä Naisjärjestöjen Keskusliiton ja tasa-arvoasiain neuvottelukunnan Tasa-arvotekoilla vaikuttavuutta -hankkeen kanssa.

Teko voi kohdistua liikunnan eri osa-alueisiin, kuten johtamiseen, työ- ja urheilijauriin, valmentamiseen, tuomaritoimintaan, vapaaehtoistyöhön, koulutukseen, mentorointiin, tapahtumiin, harrastamiseen, varhaiskasvatus-, koulu- ja opiskelupäivän liikunnallistamiseen, tiedottamiseen ja markkinointiin, toimintaperiaatteisiin tai tietopohjaan.

Hankkeeseen hyväksyttävän teon tulee lisätä sukupuolten välisen tasa-arvon toteutumista tai parantaa naisten ja tyttöjen asemaa liikunnassa.

Teko voi olla pieni tai suuri, mutta konkreettinen ja tulokset mitattavia. Teko voi pohjautua kokonaan uuteen ideaan tai mallintaa aiempia hyviä toimintatapoja, kuten vuoden 2017. Eriyisen ansiokas teko käynnistää pidempijänteisen prosessin tasa-arvon edistämiseksi. Teko voi kuitenkin olla myös kertaluonteinen. Perusedellytys on, että teko on toimijataholle uusi (aiempaa pitkäjänteistä tasa-arvotyötä ei oteta huomioon).

Parhaimmat teot palkitaan vuoden 2018 lopussa Piikkarit-palkinnoilla. Palkinnon saaja valitaan niiden liikunnan tasa-arvotekojen joukosta, jotka on ilmoitettu **31.10.2018 mennessä** Tasa-arvotekojen vaikuttavuutta -hankkeeseen. Kilpailuun ei tarvitse erikseen ilmoittautua.

Palkintoraatina toimii opetus- ja kulttuuriministeriön sekä johtamiseen kohdistuvien tekojen osalta Suomen Olympiakomitean Johtaa kuin nainen -hankkeen ohjausryhmän edustajat. Tasa-arvotekojen vaikuttavuutta 2018-2019 -hankkeen toiminta pohjautuu 100 tasa-arvotekoa -hankkeen tuloksille ja verkostoille. Hankkeen tavoitteena on syventää ja monistaa tehtyjä tasa-arvotekoja ja siten edistää naisten oikeuksien ja sukupuolten tasa-arvon toteutumista suomalaisessa yhteiskunnassa yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.

Asiasta tarkemmin:

Tasa-arvotekojen vaikuttavuutta 2018-2019 -hankkeesta sekä ilmoittautuminen mukaan

Lisätietoja: kulttuuriasianneuvos Päivi Aalto-Nevalainen, paivi.aalto-nevalainen@minedu.fi, p. 0295 3 30 054

Kuvassa vuoden 2017 Piikkarit-palkinto, joka myönnettiin Ylelle. Kuva: Pia Mäkinen/OKM

7. Valtion lupa- ja valvontavirasto Luovan toimeenpano siirtyy vuoteen 2021

Kuten aikaisemmin olemme kertoneet, maakuntien perustaminen sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisvastuun muutos aiheuttaa muutoksia myös valtion aluehallinnossa. Aluehallintovirastot ja ely-keskukset lakkautetaan. Aluehallintovirastojen opetus- ja kulttuuritoimen vastuualueen tehtävät siirtyvät uuteen Valtion lupa- ja valvontavirastoon, jonka toiminta alkaa 1.1.2021. Toiminnan alkamista siirrettiin samassa yhteydessä myöhemmäksi kuin maakunta- ja sote-uudistuksenkin alkamista. Uudessa virastossa valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtäviä kootaan uudelleen, monialaiseen virastoon, jota ministeriöt yhdessä ohjaavat.

Viraston toimialat ovat sosiaali- ja terveysala, ympäristötehtävät, työsuojelu sekä opetus- ja kulttuuritoimi. Uusi virasto valvoo toimialoillaan perusoikeuksien ja yleisen edun toteutumista. Virasto on valtakunnallinen, mutta läsnä siellä missä asiakaskin. Uudella virastolla on yhdenmukaiset ja asiakaslähtöiset toimintatavat – lähtökohtana ennakointi, digitaalisuus sekä asioinnin helppous ja sujuvuus.

Lisätietoja: ylitarkastaja Sari Virta, sari.virta@minedu.fi, p. 0295 3 30 377

8. Puhtaan liikunnan puolesta -toimintamalli kunnallisiin liikuntapaikkoihin

A-klinikkasäätiön ylläpitämä Dopinglinkki toteuttaa yhteistyössä kunnallisten ja yksityisten liikuntapaikkojen kanssa Puhtaan liikunnan puolesta -toimintaa, jolla tuetaan puhdasta ja terveyttä edistävää liikuntaa. Dopinglinkki vastaa Suomessa kuntoilun antidopingtyöstä ja sen rahoituksesta vastaa sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus STEA sekä opetus- ja kulttuuriministeriö.

Puhtaan liikunnan puolesta -toiminta on täysin **maksutonta** ja sen tarkoituksena on antaa tietoa ja neuvoja kuntodopingiin liittyvistä ilmiöistä niin liikuntapaikan henkilökunnalle kuin asiakkaille. Tällä hetkellä mukana toiminnassa on 376 kunnallista ja kaupallista liikuntapaikkaa ympäri Suomen, muun muassa Helsingin, Oulun, Rauman ja Jyväskylän kaupungit.

Mitä on kuntodoping?

Kuntodoping tarkoittaa kilpa- ja huippu-urheilun ulkopuolista dopingaineiden käyttöä. Arvioilta prosentti suomalaisista on kokeillut kuntodopingia ja noin 10 000 kuntoilijaa käyttää aineita jatkuvasti. Puhtaan liikunnan puolesta -toiminta pyrkii ennaltaehkäisemään dopingaineiden käytöstä aiheutuvia fyysisiä ja psyykkisiä haittoja, jotka voivat heikentää niin käyttäjien kuin heidän läheisten elämänlaatua sekä kuormittaa terveydenhuoltoa.

Miksi Puhtaan liikunnan puolesta -toimintaa tarvitaan?

Kuntodopingin on arvioitu olevan lisääntyvä ilmiö etenkin nuorten keskuudessa, jonka vuoksi liikuntapaikkojen työntekijöiden on tärkeää pysyä ajan tasalla, mitä kuntoliikunnan ympärillä tapahtuu. Ajankohtainen ja tutkittu tieto liikunnan lieveilmiöistä on osa alalla toimivan henkilöstön ammattitaitoa, ja samalla yhteiskuntavastuullista ja väestön terveyttä edistävää toimintaa.

Toimimalla yhteistyössä sekä sitoutumalla Puhtaan liikunnan puolesta -toimintamalliin liikuntapaikat antavat oman panoksensa dopingvapaan ja terveellisen elämäntavan edistämiseksi.

Mukaan liittyminen on helppoa

1. Ota yhteyttä toiminnasta vastaavaan kehittämiskoordinaattori Ville Leskiseen
2. Nimeä liikuntapaikojen vastuuhenkilö, jolle sitoutumislomake toimitetaan allekirjoitettavaksi.

Tämän jälkeen toimitamme teille Puhtaan liikunnan puolesta -materiaalit, lisäämme tiedot mukaan tulleista saleista nettisivuillemme, sekä mainostamme liittymistä some-kanavissamme. Dopinglinkistä voi myös tilata kuntoilun antidopingtyön liittyviä koulutuksia erilaisille ryhmille.

Lisätietoja: kehittämiskoordinaattori Ville Leskinen, ville.leskinen@a-klinikka.fi, p. 050 505 3721

9. Soveltavaa liikuntaa kaksikielisissä kunnissa

Soveltava Liikunta SoveLi ry on aloittanut Soveltavaa liikuntaa kaksikielisissä kunnissa -hankkeen. Hankkeeseen osallistuu kuusi kaksikielistä kuntaa: Kruunupyy, Närpiö, Kristiinankaupunki, Kemiönsaari, Parainen ja Siuntio. Hankkeen tavoitteena on kehittää laaja-alaisesti soveltavaa liikuntaa kaksikielisissä Manner-Suomen kunnissa, joiden asukasluku on alle 20 000. Toiminnassa otetaan huomioon jokaisen kunnan yksilöllinen lähtötilanne ja pyritään kehittämään kuntien soveltavaa liikuntaa sekä edistämään kunnissa tapahtuvaa eri toimijoiden yhteistyötä. Vammaiset, pitkäaikaissairaat ja ikääntyneet ihmiset jäävät edelleen jossain määrin syrjään suomalaisessa liikuntakulttuurissa.

www.soveli.fi/kehittaminen/anpassad-motion-i-svenskfinland/

Lisätietoja: Hankekoordinaattori, Lotta Nylund, lotta.nylund@soveli.fi, p. 050 5166 093

10. Move! –fyysisen toimintakyvyn mittaukset

Valtakunnalliset Move!-mittaukset toteutetaan tänä syksynä kaikille 5. ja 8. vuosiluokkien oppilaille. Mittaukset tuottavat tietoa yhdistettäväksi 5. ja 8. vuosiluokilla koululaisille tehtäviin laajoihin terveystarkastuksiin. Keskeisenä tarkoituksena on auttaa oppilasta ja hänen perhettään ymmärtämään fyysisen toimintakyvyn yhteydet terveyteen, päivittäiseen hyvinvointiin, jaksamiseen ja opiskeluun. Move!-mittaukset tuottavat lisäksi tietoa kunnille oman kunnan koululaisten fyysisestä toimintakyvystä. Move!-mittaustuloksia voidaan käyttää kunnissa mittarina koululaisten fyysisen toimintakyvyn tilasta ja muutoksista. Move!-mittaukset voidaan yhdistää kunnassa myös erilaisiin interventioihin fyysisen toimintakyvyn tukitoimia tarvitseville lapsille. Move!-mittausten valtakunnallisesta tiedonkeruusta vastaa valtion liikuntaneuvosto, joka toimittaa kunnille kuntakohtaisen tulosraportin tammi-helmikuussa 2019.

Lisätietoja valtion liikuntaneuvosto: vt. pääsihteeri Minttu Korsberg, minttu.korsberg@minedu.fi, p. 0295 3 30018

11. Kansallinen liikuntafoorumi 29.-30.10.2018 Seinäjoella

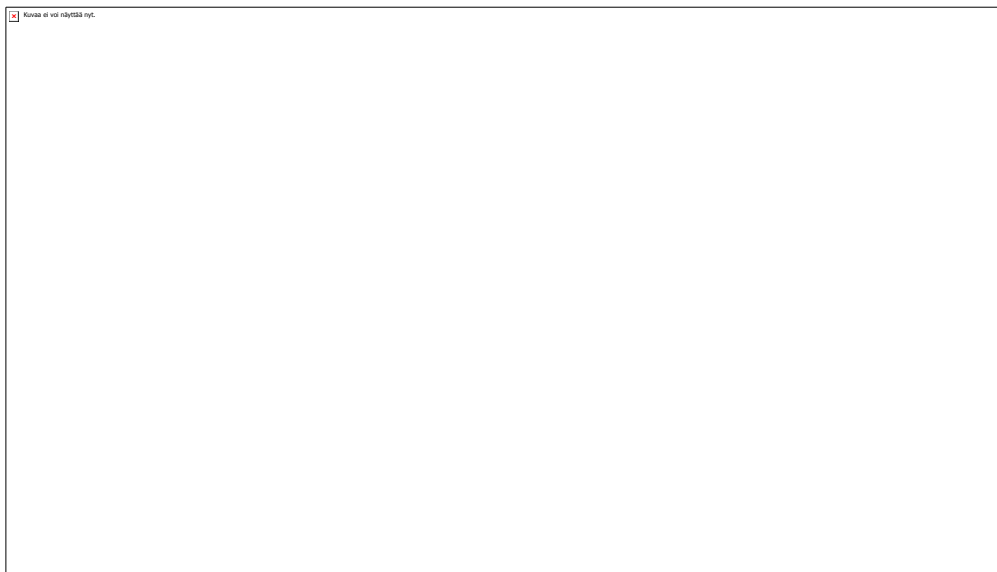
Kansallinen liikuntafoorumi on liikuntakulttuuria laaja-alaisesti yhteiskunnassa käsittelevä ja eri toimijatahot yhteen kokoava keskustelu- ja vuorovaikutusareena. Sen tavoitteena on

osaltaan vahvistaa liikunta- ja urheiluasioiden yhteiskunnallista vaikuttavuutta ja painoarvoa, sekä edistää hyvinvoinnin ja terveyden laajoja teemoja.

Foorumissa käsitellään ajankohtaisia, vaikutukseltaan merkittäviä ja liikuntakulttuurin arvopohjaan liittyviä kysymyksiä. Liikuntafoorumiin toivotaan kunnista osallistujia liikuntatoimen lisäksi terveys- ja sosiaalitoimesta sekä yleisesti hyvinvoinnin edistämisestä vastaavilta toimialoilta.

Foorumin järjestävät yhteistyössä valtion liikuntaneuvosto, opetus- ja kulttuuriministeriö, Yleisradio, Veikkaus, Suomen Olympiakomitea ja Suomen Paralympiakomitea. Paikallisena yhteistyökumppanina vuoden 2018 foorumissa toimii Pohjanmaan Liikunta ja Urheilu ry (PLU). Lisätietoja foorumista, tarkempi ohjelma ja ilmoittautuminen:

<http://liikuntaneuvosto.fi/klf/2018>

Lisätietoja: valtion liikuntaneuvosto Toni Piispanen, toni.piispanen@minedu.fi, p. 0295 3 30284 ja ylitarkastaja Sari Virta, sari.virta@minedu.fi, p. 0295 3 30377

Johtaja

Tiina Kivisaari

Ylitarkastaja

Sari Virta

Jakelu

Kunnat
Kunnat (kaupungit)

Tiedoksi Aluehallintovirastot/liikuntatoimet